

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Qvo Eivsdem Philosophia, Mathesis Et Chronologia: Sive De Natura Rerum,
Ratione Temporum., Sex Mvndi Ætatibus, Philosophiæ Elementis; Et Alii
Vtilissimi Simvl Et Cvriosi Tractatus

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

De Paschæ celebratione, sive de æquinocio vernali, liber.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72047](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72047)

phia debemus accedere. Cujus hic est ordo, ut prius in quadrivio, & in ipso prius in Arithmetica, secundo in Musica, tertio in Geometria, quarto in Astronomia; deinde in divina pagina, quippe ut per cognitionem creaturæ, ad cognitionem creatoris perveniamus.

Ἐπιφάνεια, Finis.

VENERABILIS BEDÆ
PRESBYTERI DE PASCHÆ CELEBRATIONE
LIBER, SIVE DE ÆQUINOCTIO
VERNALI JUXTA ANATHOLIUM, EPISTOLA.

REVERENDISSIMO AC SANCTISSIMO FRATRI WICHREDÆ PRESBYTERO, Bedæ optabilem in Domino Salutem.

INTER accepi literas tuæ benignitatis, amantissime in Christo frater, & capitula quæ rogasti promptus describere, ac tibi dirigere acceleravi, memor familiaritatis ac dulcedinis, quæcum illo advenirem, me suscepisti. Sed & quæstionem illam merito famosam de historia Ecclesiastica, super qua me interrogasti præsentem, cui tunc breviter ut potui respondi, nunclatius explanare etiam studui, hoc est, de æquinoctio verno, quod in libro præfato Anatholius antistes reverendissimus, in undecimo Calend. April. die annotasse perhibetur, cùm cæteri Ægyptiorum magistri hoc magis in duodecimo Calendarum earundem die annotandum esse decernant. Dicit namque sanctus Proterius Alexandrinæ antistes Ecclesiæ, ad beatissimum Papam Leonem scribens de Pascha, & manifeste quidem secundum cursum solis, xv. die mensis Famenoth, qui etiam xii. Calendas April. æquinoctium esse cognoscitur. Sed non oportet ab hoc æquinoctio primi mensis exordium juxta cursum lunæ prorsus affigere, alioquin per omnia solis circulo lunæ discursus concordare debuerat. Dicit & sanctus Cyrillus ejusdem præsul Ecclesiæ: Sol enim ipse quotidie terra marique & clauditur in fine diei, & in diei initio aperitur, & finit sol cursum totius anni, in duodecimo Calend. Aprilis. Vnde te merito, sicut & cæteros, movet studiosos, quomodo Anatholius cùm sit & ipse eruditione ac genere Ægyptius, quasi contrarius Ægypti doctoribus, scribat æquinoctium idem in undecimo Calendas Aprilis occurrere solere. Est ergo, inquit, in primo anno initium primi mensis, quando est decimo, & ix. annorum circuli initium, secundum Ægyptios quidem mensis famenoth vigesimo sexto die, secundum Romanos verò undecimo Calendas Aprilis, in qua die invenitur sol non solum conscendisse primam partem, verum etiam quartam jam in eadem die habere, id est, in prima ex duodecim partibus. Hæc autem particula, vernale est æquinoctium, & ipsa est initium mensum, & caput circuli, & absolutio cursus stellarum, quæ ἁλῶνας, id est, vagæ dicuntur, ac finis duodecimæ particule, & totius circuli terminus. Sed facillimè ratione posse credo doceri, non eum cæteris Ægypti & orientis præceptoribus in hoc esse contrarium: facit enim ratio quadrantis (quem bisextum vocant) ut sol æquinoctialem sui cursus locum in signifero circulo, nunc in primo exortu suo, nunc in meridie, nunc occasu, nunc media nocte comprehendat, & quotiens mane & meridie fieri æquinoctium contigerit, ad duodecimum Calendarum Aprilium: quotiens autem vesperi, vel media nocte, ad undecimum Calendarum earundem diem pertinet. Absque enim contradictione nox omnis ex quo Dominus à mortuis resurrexit, sequentis diei temporibus antepositur, non autem præcedentis apponitur. Unde consulit Anatholius non verat in undecimum, sed ante xi. Calendarum Aprilium Pascha celebrari, cùm ipse in eodem libro diligenter ex antiquorum pariter & novorum patrum scriptis affirmet, antè transcensum æquinoctii pascha agi non posse. Ipse enim sibi testis erat, quod scribens non prima sedis æquinoctialis tempora, sed ultima signavit, hoc est, ea à quibus paschæ celebratione incipere posse novarat. Cùm enim secundo vel tertio anno post bisextum paschæ dies Dominicus in undecimo Calendarum Aprilium occurreret, constat nimirum, quod cùm æquinoctio paschæ tempus inchoatur. Cujus ceremoniæ partes celebrantur ejusdem prima noctis: quamvis illa mediante, vel etiam inchoante perfici æquinoctium nullus ambigit: eo quod profecto Dominicæ ipsam resurrectionis ritè celebrari horam, quæ diluculo facta est. Et ut patenter animadvertas, quòd Anatholius vespertinum specialiter æquinoctium scribat, à quo pascha incipere potest, quodque ad duodecimum Calendarum Aprilium regulariter respicit. Attende quid in sequentibus ex antiquorum sententia patrum annotat. Cùm enim sint duo æquinoctia veris & autumnis æquis spatiis dirempta, & decimo quarto die primi mensis sit statuta solennitas post vespertam, quando luna soli apposita à regione deprehenditur, sicut etiam oculis probare licet: invenitur utique vernalis æquinoctii partem sol obtinens, luna verò autumnalis. Quid ergo mirandum si in xi. Calendarum Aprilium æquinoctium fieri dicat, cùm de illa loqui se hora declaret, quando occidente ad vespertam sole, luna e contrario suum attollit exortum. Vbi pariter intuendum, quòd æquinoctia veris & autumnis æquis spatiis dixit esse dirempta. Et inde colligendum, quòd ab æquinoctio ad æquinoctium dimidium anni computare debeamus, atque autumnale xiii. Calendarum Octobr. annotare, centum videlicet & octoginta duobus diebus à vernali discretum. Quod esse verissimum etiam horologica docet inspectio, maxime cùm hanc æquissimam anni inter æquinoctiorum diremptionem antiquissimi & eruditissimi doctoris Aristi verbis astruat, qui fuit unus ex illis lxx. illustribus scripturæ sacræ interpretibus. Quod autem idem ait Anatholius, in qua dies invenitur sol, non solum conscendisse primam partem, verum etiam quartam jam habere in ea die, id est, in prima & duodecim partibus, xii. partes xii. signa horoscopi nominat, quæ tricenis diebus & paucis in super horis solem singula tenent. Unde & Maro de iisdem dicit, idcirco certis dimensum partibus orbem, Per duodena regit mundi sol aureus astra. quatum videlicet partium prima juxta naturam à loci æquinoctii vernalis incipit. Hæc autem prima ex duodecima vernale est æquinoctium, quia nimirum partis ejusdem initium, scilicet ubi sol primo posurus est, ipsum tenet æquinoctium, rectè præmittit solem in ea die non solum conscendisse primam partem, verum etiam quadram jam in ea die habere: quia quotiens æquinoctiale tempus juxta rationem præfatam in undecimum Calendarum Aprilium incidit, totiens in ipso temporis momento illa quarta pars diei, quæ annuatim accrescere solet, secundum naturam perfecta esse dignoscitur. Nam cum duodecimo Calendarum earundem die contingit æquinoctium, tum in ipso æque die, & in ipsa æquinoctiali hora quadrans idem expletur. Ideo autem addimus naturaliter, quia consuetudinis est

humana,

humanæ, variisque illum temporibus anni, prout cuilibet generi placuit inferere. Naturalis verò est rationis in completionē & circuli solis adici, quam Cyrillus lignavit in ea, quam ut supra proposuimus sententia, dicens: Et finit sol cursum totius anni in duodecimo Calendarum Aprilium, & ne quis forte nos non contendat in hac Anatholii sententia, hoc quod ipse sentit, intelligere potuisset, liber pauca annexere, quæ de iisdem partibus & æquinoctio vir doctissimus Victor Capuanæ urbis Antistes describerebat. Cœlestis, inquit, circulus, per quem sol, & luna, & stellæ, quæ planetæ appellantur, contra impetum totius cœli proprio motu feruntur per duodecim partes, iudicio est sapientiæ distributus. Quibus peractis CCCLXV. die, quo toto tempore annus expletur, dum sol repetierit circuli supradicti primæ partis initium, oritur anni principium, quod fit à duodecimo Calendarum Aprilium die usque ad undecimum. Sæpe enim versere, interdum nocte, nonnunquam ipsa Calendarum XI. Aprilium die provenire deprehenditur. Viceversa igitur sexta die Martii mensis secundum Alexandrinos, hoc est, juxta Latinos duodecimo vel undecimo Calendarum Aprilium die fit, juxta solis cursum primi mensis initium. Ne quis autem nos inconstantia velit arguere, quod velut sub ambiguo fluctuantes diem primi mensis minimè definiamus, hujusmodi objurgator aut potius inquisitor sciat, quod solertissimè à septima diei hora, horam primam alterius diei docerit incipere, & cum sit XXV. dies Martii mensis, XII. Calendarum Aprilium, si versere ejusdem diei sol spatium primæ partis illustret, jam XXVI. ascribitur, Ægypticæ ut diximus, traditione subtili, & sine dubitatione probabili. Et post pauca: Igitur luna, inquit, à XIV. reperitur, sole in prima parte sui circuli constituto, jure primi mensis ascribitur. Si verò prius XIV. luna hoc pleno lumine orbis effulserit, quam sol memoratam primam partem circuli sui contigerit, XII. mensis esse reperitur, vel reputabitur. Et quotiens ita contigit, solennitas differtur ad alteram plenilunium, quam venire necesse est adhuc sole in prima parte de duodecim circuli partibus constituto. Hæc de verbis B. Victoris assumere placuit, quatenus sententia sancti Patris Anatholii, quæ & in ipsius opere paschali, & in historia Ecclesiastica plerisque obscura est, per ejus riosi dicta clarior redderetur. Sed neque hoc prætereundum, quod sunt qui contendunt Anatholium in hac sententia nequaquam undecimum, sed octavam Calendarum Aprilium diem posuisse, dicentes: Cum hanc sententiam in historia Ecclesiastica poneret, diem pro die mutasse, & Eusebium, quod cætera bene ac philosophicè posita videret, uno verbo corrigere voluisse, quod in ea minus perfectè dictum conspexerit, ne illum videlicet, quem laudare proposuerat, palam notabilem monstraret, si ejus pura verba, & ut ipse scripserat, suis inderet historiis. Sed mirum si Eusebius tam circumspexit, sermone & sensu Scriptor, in tantum laudis aliorum potuit esse cupidus, ut eorum scripturas deflagrans, ea quæ non dixerant, illos dixisse iuxerit, nec formidaret argui, postquam lectores sui integra eorum opuscula perscrutarentur, atque quæ ipse de his allumpserat, aliter in suis authoribus posita offenderent. Mirum si Victorem, cujus dicta posuimus, virum æquè eruditionis eximia talis impostura latuit, qui in alio opere scribens de pascha, hanc eandem sententiam Anatholii de historia Ecclesiastica, quasi jure laudabilem ac memorabilem assumens, ubi opportunitum reprobatur, inseruit, & ipse undecimum in ea, non octavam Calendarum Aprilium scribens diem. Sed & Dionysius cognomento Exiguus, scientiæ præcipuus, mirum quare vel ipse in epistolis suis paschalibus Anatholii suffragium de historia Ecclesiastica flagitaret, si ejus ibi dicta sciret falsata, quem ut Græcæ etiam linguæ peritissimum, qualiter hæc sint primò edita, latere non potuit attentio. Sed quia mensis hic undè sumat exordium, vel ubi terminetur, evidenter in Moyse scriptis non colligitur: præfati venerabiles CCCXV. Pontifices antiqui moris observantiam, & exinde à sancto Moyse traditam, licet in septimo libro Ecclesiasticæ historiæ ferret, solertius investigantes, ab VIII. Idum Martiarum usque in diem nonarum Aprilium natam lunam facere dixerunt primi mensis initium, & à duodecimo Calendarum Aprilium usque ad XIV. Calend. Maii, lunam solertiùs inquirendam. Itaque verisimile videtur, Eusebium quidem quod in Græca auctoritate invenerat, fideliter suis indicisse historiis. Ipsum verò libellum Anatholii postmodum in aliquibus Latinorum exemplaribus esse corruptum, eorum nimirum fraude, qui paschæ verum tempus ignorantes errorem suum tantæ Patris auctoritate defendere gestirent. Sed quærent illi qui Eusebium magis unam emendasse sententiam, quam alios quoslibet totum Anatholii putant infalsasse libellum, quomodo in ipso libello sit scriptum. Sed quid mirum, si in XI. luna erraverint, qui III. dies addiderunt ante æquinoctium, in quibus pascha immolari posse definiunt, quod certum omnimodis putari absurdum. Quibus respondendum, quia Anatholius potuerit nosse plurimos, qui sic vel sic de pascha senserint, nec tamen ad nostram notitiam pervenerint. et e contra quærendum ab eis, quomodo in ipso libello sit scriptum: Est ergò in primo anno initium primi mensis, quod est XIX. annorum circuli initium, secundum Ægyptios quidem mensis Faminoth XXVII. die, juxta Macedones verò Distri mensis XXII. Secundum Romanos vero Martii mensis XXV. die, id est, VIII. Calendas Aprilis, cum XXVI. dies mensis Ægyptiorum Faminoth, & XXII. dies mensis Macedonum Distri non sit VIII. Calendarum Aprilium, sed IX. Calend. April. Nonnè verisimillimum apparet, quam sit falsata sententia, ubi ipse qui VIII. Calend. pro IX. Calend. April. mutavit, oblitus est etiam Ægyptiorum vel Græcorum mensium statum mutare. Sed his quæ minus nota erant manere permittis ut fuerunt, illud solummodo, quod suis sibi que visibile erat, mutavit. Quid sanè horum sit verius, illi potius qui Anatholium Græcum legunt, videant. Verùm si Eusebius unam sententiam, seu quilibet totum ipsum libellum à suo statu mutaverit, constat absque ulla dubitate, quamvis plurima veriter æquinoctium octavæ Calendarum Aprilium die nequaquam posse reperiri. Quod in conspectu horologica ex aperta ratione probabitur. Regula enim tenet Ecclesiasticæ observationis, quæ & editis Patrum priorum, & clarius est Niceto probata Concilio, ut paschæ dies Dominicus ab undecimo Calendarum Aprilium usque in septimum Calendarum Majorum diem quærat. Item Catholica institutionis regula præcipit, ut ante vernalis æquinoctii transcensum pascha non celebretur. Qui ergò VIII. Calendarum Aprilium putat esse æquinoctium, necesse est idem aut ante æquinoctium pascha celebrari licitum dicat, aut ante septimum Calendarum diem pascha celebrari licitum neget. Ipsum quoque pascha, quod Dominus pridie quam pateretur, cum discipulis fecit, aut nona Calendarum Aprilium die non fuisse, aut ante æquinoctium fuisse confirmet.

Primo anno circuli decennovenalis XXX. est luna in XI. Calendarum Aprilium, eodemque anno luna XIV. quintæ die Calendarum Aprilium, id est, nonas Aprilis: jungeque ad XXX. & sume regulares mensis Aprilis, eo anno, quo IV. luna, Aprilium incurrat. Eo verò, quo mense Martii luna XIV. incurrit, tridecim Martii regulares triginta sex. Ex epactis utique agnosce facillimè, utrum in Martium an in Aprilium luna decimaquarta eveniat. Si enim plus XV. aut minus V. epactis habes, Aprilis luna XIV. computatur. Tene ergò regulares in Aprilis trigintaquinta, & subtraha epactas semper ejus anni, & quod remanserit, ipsa est dies lunæ decimaquarta, utpote tertio anno circuli decennovenalis XXII. erunt epactæ, tolle XXII. de XXXV. & remanent XIII. tertiadecimæ die mensis Aprilis, id est, Idus Aprilis luna decimaquarta occurrit. Si verò feriam quæras XIV. lunæ, adde concurrentes anni illius numero, qui relictus est, utpote istis tredecim qui in præsentem sunt, in Aprilis quoque regulares septem. Hæc omnia tollige, & postea divide per septenarium, & quod remanserit, ipsa est feria lunæ decimaquarta, & sic facillimè ad diem Dominicum pervenies. Mense autem Martii tene regulares triginta sex, subtraha epactas anni illius, verbi grati, secundo anno circuli decennovenalis undecimo sunt, XXV. die mensis ejusdem, XIV. luna aderit,

id est, octavo Calendarum Aprilium. Si vero feriam ejusdem diei requiras, adde numero præscripto concurrentes anni illius, & regulares quatuor in Martio. Iis quoque in unum collectis parti quoque per se penarum, & quod remaneret, ipse est dies lunæ decima quarta; si nihil remaneret, VII, feria est. Igitur si detractis epactis triginta, remanent tamen, quodcumque superest, ipse est dies mensis, in quo XIV. lunam reperies, ut eo anno, quo quatuor epactæ sunt, absume IV. de XXXV. & remanent triginta unum. Tolle XXX. & remanet I. prima die mensis XIV. luna occurrit, id est, Calendarum Apriles. Si deducit epactis XXX. tamen remanent XIV. die mensis luna XIV. event, quod semel intra XIX. accidit annos, quando VI. epactæ ascribuntur, & III. Calendarum Aprilium XIV. luna provenit, Ut te exemplis ad inveniendam instruat feriam, qua XIV. occurrat luna, ut puta anno præsentis Dominicæ incarnationis DCCLXXXVI. Summe epactas hujus anni xxvi. detractisque ejusdem xxxv. regularibus, & remanent ix. & ecce ix. die mensis xiv. luna erit, id est, v. idus April. Junge etiam concurrentes anni præsentis, id est, i. ad ix. & sunt x. & his adde vii. & sunt xvii. hos partire per vii. bis vii. xiv. & remanent iii. tertia feria erit. Luna xiv. ix. xiv. v. xvi. vi. xvii. vii. xviii. i. xix. qui est dies paschæ v. Idus April. xiv. luna iv. Idus xv. iii. Idus xvi. ii. Idus xvii. Idus xv. ix. xviii. Calendarum Majas xix. Secundo anno post hunc vii. quia plus v. sunt, & minus xv. ad Martium pertinet xiv. luna, quam sic requires. Summe regulares Martis mensis xxxvi. detrahe ab eis vii. & remanent xxix. vicesimo nono Martis mensis, id est, iv. Calendarum April. decima quarta tibi luna occurrit. Ad inveniendam feriam, sume easdem xxxix. & adde eis concurrentes anni illius, id est, ii. sunt xxxxi. In his quoque adjice regulares iv. & erit omnis summa xxxv. partire per vii. Quinque enim vii. sunt xxxv. & nihil remanet, quia septima feria erit luna decima quarta, quarto Calendarum April. & xv. tertio Calendarum April. ipse est dies Dominicus Paschæ, e iam per singulos circuli decem novenaes annos. Semper his regularibus, & hac ratione annis epactarum detractis diebus, decima quartam sine errore reperies lunam, & illis regularibus concurrente numero præscripto junctis. Feriam quoque decima quartam luna reperies, & sic computatis feriis, quæ super sunt septimanæ illius, luna quoque ætatem crescentis singulis appone diebus, & tum simul locum lunæ, & ætatem certissime inveniatis. Hæc dilecte comes proprio argumenta labore descripsi tibi, tu dic quo munere mecum certares hodie, dum talia do tibi felix.

Enarratio dodrantis & semiuncia in partibus horarum, per quas lunaris luminis ratio computatur apud Scriptores.

FRAGMENTUM.

Unus semper horæ dodrante & semiunciâ transmissâ, id est, diviso unius horæ spatio in viginti quatuor semiuncias, quia tot sunt semiunciæ in libra plena: iterumque divide viginti quatuor in quatuor, hoc est, quater sex, & ter vi. dodrans dicitur, semel vero quadrans, & hoc est quod ait unius horæ dodrante, id est, tribus partibus x. & octo semiunciis. Quod verò & semiuncia sex reliquarum semiunciarum, ad quadrantem pertinentium unum voluit adjungi dodranti, ut essent xix. semiunciæ, quo æstus oceani quo idem tardius veniret, tardiusque recederet.

DE ORDINATIONE FERIARUM PASCHALIU PER THEOPHILUM EPISCOPUM CÆSARIENSEM, AC RELIQUORUM EPISCOPORUM SYNODUM.

Post resurrectionem vel ascensionem Domini Salvatoris, Apostoli quomodo Pascha deberent observare, nihil ordinare potuerunt, quia dispersi erant per univèrsam mundum, & ad prædicandum occupati. Sed quæcumque die decima quarta luna mente Martio fuisset, pascha celebrabant. Post transitum ergo de hoc mundo omnium Apostolorum, per singulas provincias diversa tenebantur jejunia. Nam Galli quæcumque die octavo Calendarum Aprilium fuisset, quando Christi reiturnatio tradebatur, semper pascha celebrabant; In Italia verò alii xx. dies jejunabant, alii septem: Orientales verò sicut Apostolos videntur, ut supra dictum est, decimam quartam lunam mense Marti pascha tenebant. Cùm ergo hæc tales observationes per singulas provincias tenerentur, undè meror erat sacerdotibus, eò quòd à quibus una fides recte tenebatur, eorum dissentirent jejunia. Tunc Papa Victor, Romanæque urbis Episcopus dixerit auctoritatem ad Theophilum Cæsariensis Palæstinæque Antistitem, ut quomodo pascha recte jure à cunctis Catholicis celebraretur Ecclesiis, inibi fieret ordinatio, ubi Dominus & Salvator mundi fuerat in carne versatus. Perceptâ itaque auctoritate prædictus Episcopus non solum de sua provincia, sed etiam de diversis regionibus omnes Episcopos evocavit. Ubi cùm illa multitudo Sacerdotum convenit, tunc Theophilus Episcopus protulit auctoritatem ad se missam Victoris Papæ, & quid ibi operis fuisset, in junctum ostendit. Tunc pariter omnes dixerunt Episcopi: Nisi prius quomodo mundus fuerit à principio investigatus, nihil potest de observantia paschæ salubriter ordinari. Dixerunt ergo Episcopi: Quem credimus factum fuisse in mundo primum, nisi Dominicum diem? Theophilus Episcopus dixit: Probate quod dicitis. Responderunt Episcopi: Secundum Scripturæ auctoritatem factum est vespere & mane dies primus.

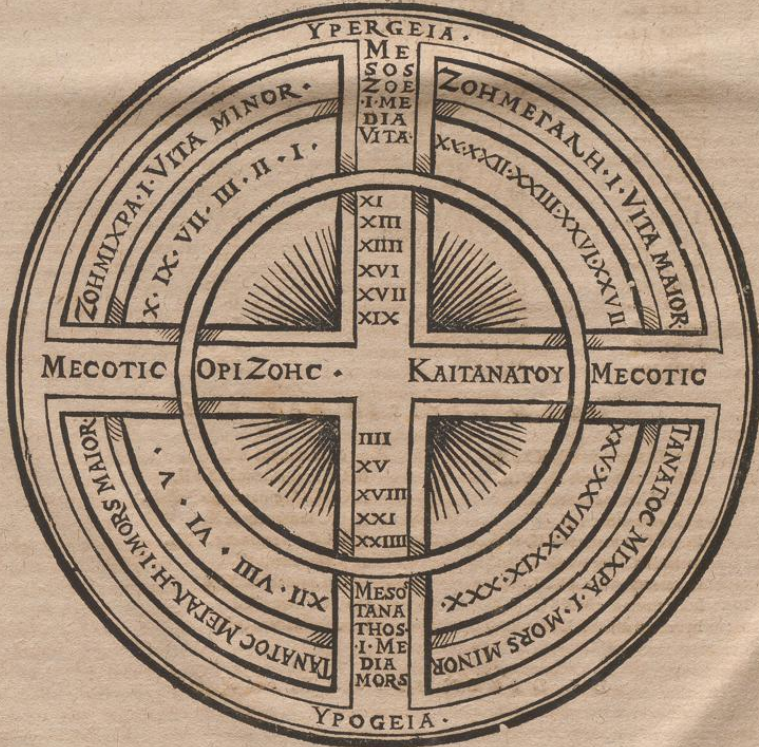
Deinde secundus, tertius, quartus, quintus, sextus, septimus. In quo septimo requievit Deus ab omnibus operibus suis, quem diem Sabbathum appellavit. Ergo cùm novissimum diem signet sabbatum, quis potest esse primus, nisi dominicus dies? Theophilus Episcopus dixit: Ecce de die dominico, quia primus sit, probastis, de tempore enim quid dicitis? Quatuor enim mundi tempora accipiuntur: verus æstus, autumnus, hyems. Quod ergo tempus primum factum in mundo? Episcopi responderunt: vernum. Theophilus Episcopus dixit: Probate quod dicitis. Et illi responderunt: Scriptum est: Germinet terra tibi herbam secundum genus suum, & lignum fructiferum, ferens fructum suum. Hæc autem temporibus veris accipitur. Theophilus episcopus dixit: In quo loco caput mundi esse creditis? In principio temporis, an in medio tempore, aut in fine? Episcopi responderunt: In æquinoctio octavo Calendarum Aprilium. Theophilus episcopus dixit: Probate quod dicitis. Et illi responderunt: Scriptum est, quia fecit Deus lucem, & vocavit Deus lucem diem, & fecit Deus tenebras, & vocavit tenebras noctem, & divisit inter lucem & tenebras æquas partes. Theophilus dixit: Ecce de die vel tempore probastis, de luna quid vobis videtur? Utrum crescentem ac jam plenam, an imminutam à Deo fuisse creatam? Episcopi responderunt: plenam. Et ille: Probate quod dicitis. Responderunt: Et fecit duo luminaria magna, & posuit ea in firmamento cœli, ut luceant super terram. Luminare majus in inchoationem die, luminare minus in inchoationem noctis, non poterat aliter nisi esset plena. Nunc ergo investigavimus, quomodo in principio factus fuerit mundus, id est, die dominico. Verno tempore in æquinoctio, quod est octavo calendarum Aprilium, luna plena per ipsum tantummodò tempus & elementa resurgunt. Theophilus dixit: Nunc igitur agendum est de ordinatione, quomodo debeamus pascha tenere. Episcopi dixerunt: Nunquid potest dies dominicus præteriri, ut in eo pascha minimè celebre, ut, qui tot & talibus benedictionibus sanctificatus est? Theophilus dixit: Dicite ergo, quibus & quilibet benedictionibus eum esse sanctificatum asseritis, ut scribere possimus. Episcopi dixerunt: Prima illi benedictio est, quia in ipso tenebræ sunt remoræ, & lux apparuit. Secunda est illi benedictio, quòd de terra Ægypti velut de tenebris peccatorum, quæ per fontem baptisni, per mare rubrum populus fuisset liberatus. Tertia illi benedictio est,

quia

quia in eodem die celestis cibus manna hominibus datus est. Quarta illi benedictio est, quia Moyses, mandat ad populum: Sit vobis observatus dies primus & novissimus. Quinta illi benedictio est, ut in cxvii, Psalmo dicit: Circumderunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis. De resurrectione autem Domini dicit: Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea, usque ad cornu altaris. Sexta illi benedictio est, quod in ipsa Dominus resurrexit. Vides ergo, quia dies resurrectionis dominicus singulariter in pascha teneri possit. Theophilus dicit: De tempore autem ad Moysen mandatum est à Deo: Hic mensis erit vobis initium mensium, pascha facite in eo. Omnes ergo triginta dies à Domino consecrati sunt. Episcopi dixerunt: Jam superius, dedimus responsum, principium mundi esse æquinoctium octavo Calendarum Aprilium. Et ab octavo Calendar, April. usque in octavum Calend. Majas, legimus esse consecratos. Theophilus dixit: Ecce impium non est, ut passio dominica, tantum sacramenti mysterium, extra limitem excludatur. Passus namque Dominus ab undecimo Calendarum Aprilium, qua nocte à Judæis traditus est, & ab septimo Calend. resurrexit, quomodo ergo tres dies extra terminum excluduntur? Omnes Episcopi dixerunt: Nulla ratione fieri debet, ut tantum sacramentum extra limitem excludatur, sed hi tres dies intra terminum inducantur, & de subter retrahere constitutum est. Ergo in illa Synodo ab undecimo Calendarum Aprilium usque in undecimo Calendarum Majorum, pascha debent servare, & nec ante nec postea cuiusque constitutum limitem transgredi liceat. Similiter & de luna præceptum divinum teneatur. Mandatum est per Moysen: Sit vobis observatum à decima quarta luna usque XXI. Has ergo VII. lunas similiter in pascha tenendo constar fuisse, consecrata sunt. Quando ergo sit intra suum limitem ab undecimo Calendarum Aprilium usque in undecimo Calendarum Majorum, dies dominicus, & luna ex illis octava sanctificata, Pascha nobis vitum est celebrare. Omnis paschalis luna cujuscunque ætatis est, si detrahis ab ea septem, fiet tibi ætas luna, quæ sit in initio Quadragesimæ. Verbi gratia: Si decima quinta luna est paschalis, tolle de quindecim duodecim, & remanent centum & undecim. Tertia est luna in initio Quadragesimæ, eo anno quo decima quinta luna est die dominico paschæ, & cætera similiter. Memento quod anno bissextili luna Februarii mensis triginta dies, & tamen luna martii mensis triginta dies habeat, sicut semper habet, ne paschalis luna ratio vacillet.

DE ÆQUINOCTIO VERNALI, FINIS.

DE DIVINATIONE MORTIS ET VITÆ, PETOSYRIS AD NECEPSVM REGEM ÆGYPTI EPISTOLA.

De his quæ à me ad humanæ vitæ cautelam inventa sunt, unumquodque me tibi mittere non piguit. Superest ut tu in his per inspiratam tibi divinitus prudentiam, operando laborem impendas, certus quod decumbentium, vel fugitivorum, vel momomachorum, vel aliorum similium eventibus, non fallacem poteris capere præscientiam. Si argumentum regulare, quod huic scripturæ subjeci, diligenter inspexeris, consulturus ergo sic facito. Sume nomen vel

decum-